

ILKEL HAREKETLER DONEMI

YRD. DOC. DR. SELCUK AKPINAR

İlkel Hareketler Donemi

- 0-2 Yasta gözleniyor, istemli hareketlerin ilk biçimidir.
- Oturma, emekleme, ayakta durabilme; olgunlaşmanın önemini ortaya koyar. Bu hareketler sinir-kas sisteminin yanı sıra, alıştırmaya olanakları sonucu ortaya çıkar.
- Bu hareketlerin ortaya çıkışı belirli bir sıra izler.
- İlkel hareketler donemi 2 evrede incelenebilir.
 - Reflekslerin Ortadan Kalktığı Evre
 - İlk Kontrol Evresi

Reflekslerin Ortadan Kalktigi Evre

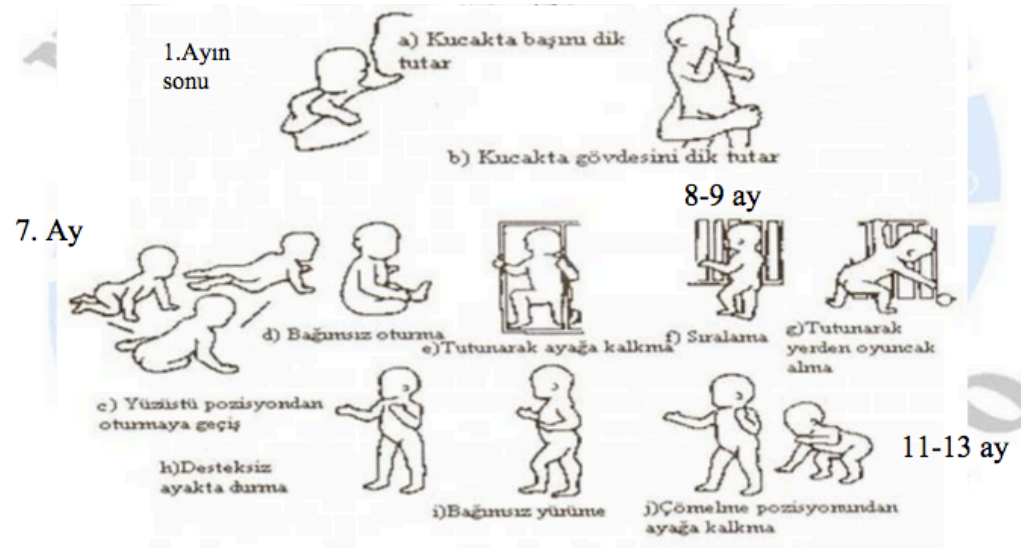
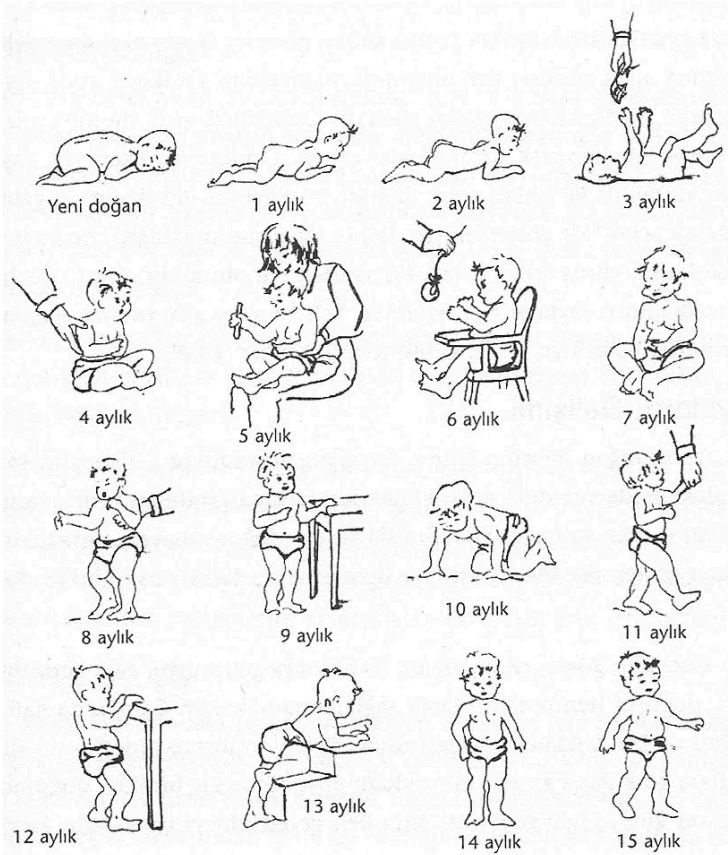
- 1 yasina kadar devam eder.
- Sinir sisteminin olgunlasmasi ile refleksler yerini istemli hareketlere birakir.
- Hareketler amacli olmasina karsin, kontrolsuz ve kabadir. Ornegin bir nesneye ulasirken sadece el degil, kol-govde-bas hepsi o tarafa dogru gider.

Ilk Kontrol Evresi

- 1 ve 2 yas arasindaki donemdir.
- Duyu ve motor sistemlerin farklilasmasi ve algisal motor bilgilerin daha anlamlı bicimde bututnlestirilmesi gerceklestirilir.
- Zihinsel ve motor sureclerdeki hizli gelisme sonucu, ilkel hareketlerde hizli bir artis gorunur.
- Temelde; Dengeleme, Lokomotor ve Manipulatif becerilerde uzmanlasma ve kontrol kazanma ile ilgilenirler.

Dengeleme

- Yercekimine karsi surekli bir ugras var 😊
- Bas-boyun-govde-bacaklarin kontrolu saglanir.

Lokomotor Hareketler

- Bebek dengeleme hareketlerinde yeterli olmazsa, ozgurce yer degistiremez.
- **Surunme hareketleri;** ilk amacli yer degistirme cabalaridir. Bas-boyun-govde kontrolunu sagladiginda ortaya cikar. Kollarinin uzerinde surunur, ayaklari once kullanamaz. 6. ayda gozlenir.
- **Emekleme;** genellikle eller ve dizler kullanilir. Ter kol, ters bacak 😊 koordinasyon ve denge kazanir.
- **Bagimsiz yurume;** 10-15 aylar arasinda gozlemlenir. Gelisimsel olarak bebek hazir degilse yuruyemez.

Lokomotor Hareketler

Yurutecler faydali mi?

ABD de yapilan arastirmalarda, bebeklerdeki (1-12 ay arasindaki) kafa travmalarinin %90 ninin yuruteclerden kaynaklandigini bulmuslar.

Kanada'da 2004 ten itibaren yasak. 100.000\$ ceza veya 6 ay hapis cezasi ☹

Peki neden?

- Geriye dogru surekli yaslanacagi icin, skolyoz-kifoz.
- Kalca gelismeden oturtulursa, kalca problemi
- Parmak ucunda yuruyecegi icin, yuruyus bozukluklari
- Ortuyu tutup cekeceginden, kafasina saksi
- Uzanma hareketlerini cok fazla yapamayacak, bu yuzden bazi becerilerde gerileme
- Iskelet ve kas sisteminde gerileme
- **BUNUN YERINE YERDE SURUNME,ITME,CEKME VE EMEKLEME HAREKETLERI YAPMASI COK DAHA FAYDALI**

Manipulasyon

- Uzun ve sirali gelisim asamalarindan gecer.
- Uzanma – Yakalama – Birakma
- Besinci ayin sonunda nesneye uzanip dokunabilir.
- Onceleri basparmak yakalamada kullanilmaz, 12. ayda kullanmaya baslar, 14 aylık oldugunda uzanma ve yakalama yetiskinkine benzer.
- Bu donemdeki zor is, kendi istegi ile birakma
- Istekle birakma yaklasik 10. ayda baslar
- 18 aylık oldugunda, uzanma-yakalama-birakma basarili bir sekilde yapilir.

Yasamin İlk Yilinda Motor Gelisim Donum Noktalari

Ø 1Hafta

Başını, bir taraftan diğer tarafa çevirir.

Ø 1 ay

Yüzüstü durumda iken başını kısa süre kaldırabilir

Ø 2 ay

Yüzüstü durumda göğsünü kısa süre kaldırabilir.

Başını, aniden kaldırıp düşürse bile oturur durumda başını dik tutabilir.

Ø 3 ay

Görme alanı içindeki bir nesneye kolunun tüm hızı ile vurur; fakat isabet ettiremez.

Ø 4 ay

Destekle oturabilir, sırtı dengesizdir. Karın üzerinden yana ya da arkaya yuvarlanabilir.

Görsel alanı içindeki nesneyi takip edebilir.

Gözlerini uzaktaki ya da yakındaki nesne üzerine sabitleyebilir.

Ø 5 ay

Nesneye uzanabilir ve kavrayabilir.

Aşına olduğu nesnelere tanır.

Yasamin İlk Yilinda Motor Gelisim

Donum Noktaları

Ø 6 ay

Mama sandalyesi üzerinde kolayca oturur. Sallanan nesnelere kavrar. Nesneyi bir elinden diğerine geçirir.

Ø 7 ay

Desteksiz oturur. Erişme alanı dışındaki nesnelere ısrarla uzanır. İlk bloğu eline aldıktan sonra ikinciye alır.

Ø 8 ay

Kendi kendine oturma durumuna geçer. Yardımla ayakta durur.

Ø 9 ay

Mobilyalara tutunarak ayakta durur.

Ayakta durma pozisyonundan oturma durumuna geçebilir.

Fincanı tutabilir ve içindeki sıvıyı içebilir. Yukarı tırmanabilir, çevresinde dönebilir.

Ø 10 ay

Elleri ve dizleri üzerinde emekler. Mobilyalara tutunarak sıralar.

Her iki elinden tutulursa yürür. Basit sözcüklere ve yönergelere tepki verir

“dokunma, oyuncuğı bana ver vb.”

Ø 11 ay

Tek elinden tutulursa yürür. Çömelir ve eğilir.

Bayley Bebeklik Gelisimi Olcegi

- Yaşları 1 ay ile 42 ay arasında olan bebek ve çocukların gelişim özelliklerini çok yönlü ölçmek ve değerlendirmek amacıyla kullanılır. Bayley Ölçeği'nin Zihinsel, Dil ve Motor Gelişimi ölçmeye yarayan üç temel bölümü bulunmaktadır.
- Sadece var olan durumu söyler, gelecekteki potansiyelini kestirmek değildir.
- Zihinsel ölçek 163 madde içerir. Motor ölçek de; yürüme, tırmanma, ayakta durma gibi becerileri ölçen toplam 81 maddeden oluşur. Zihinsel ölçeğin güvenilirliği 0.76, Motor ölçeğin güvenilirliği 0.75 olarak bulunmuş. Geçerlilik ile ilgili bilgi verilmemiştir.
- Türkçeye çevrilmiş ve ABD'deki elde edilen sonuçlar çıkmıştır. Dolayısıyla farklı toplumlarda kullanılabilir.

Denver Gelişimsel Tarama Testi

- DGTT, 0-6 yaş çocuklarının gelişimsel değerlendirilmesinde kullanılan bir tarama testidir.
- Denver Gelişimsel Tarama Testi adı ile ilk kez 1967 yılında Frankenburg ve Dodds tarafından yayınlanmış, dünyada 50'den fazla ülkede standardize edilerek uygulamaya konmuştur.
- 1980 yılında Türk çocuklarına standardizasyonu yapılarak kullanıma sunulmuştur.
- Frankenburg ve Dodds tarafından 1990 yılında yeniden gözden geçirilerek geliştirilmiş, Denver II adı ile yayınlanmıştır.
- Denver II 1996 yılında standardizasyonu ve eğitim programı yeniden ülke çapında kullanıma sunulmuştur.

Denver Gelisimsel Tarama Testi

- Denver II 116 maddeden oluşmaktadır.
 - Kisisel Sosyal
 - İnce Motor
 - Dil
 - Kaba Motor
- Beceriler test edilir.

Portage Erken Cocukluk Donemi Egitim Programi Kontrol Listesi

- Aileyi de egitim progrmanin icine katma amaclidir (1960, Wisconsin, ABD).Sadece normal cocuklarda degil engellilerde de kullanilmistir. Portage nin gorevi aileye cocuklarına uzman gozuyle bakmayı ogretmek.
- 1-5 yillari arasi hep anne-baba yaninda oldugu icin, ebeveynlerin cocuklarını iyi gozlememesi gerekiyor.

Portage Erken Cocukluk Donemi Egitim Programi Kontrol Listesi

- 0-6 yaslarda bilissel, fiziksel, isitsel ve gorsel alanlarda sorular var. Bircok dile cevrimis.

Davranislar	Degerlendirme	
	+/-	O.D/R
Merdiveni emekleyerek cikar		
Otururken ayaga kalkar		
Taklit ederek top yuvarlar		
Cubuga 4 halka gecirir		
Delikten sopayi cikarir		
Delige 2cm lik sopayi sokar		
Bagimsiz yurur		
Kucuk sandalyeye oturur		

1-2 Yas Motor Gelisim Kontrol Listesi

Bebeklik Doneminde Motor Gelisim Destekleyici Cabalarin Onemi

- Bebekler bir yandan kazandiklari becerileri kullanir, diger yandan da yeni becerileri denemeye calisir.
- Eger kendi hallerine birakilirlarsa, genellikle sinirli motor becerilere sahip olmaktadır.
- 0-2 yastaki gerilik, ileriki yaslarda da olacak bisey yok. Uygun cevre saglanirsa, ilerler.
- Vestibuler sistemde bozukluk varsa, dengede problem.

Bebeklik Doneminde Motor Gelisim Destekleyici Cabalarin Onemi

- Denge calismasi yapilan bebeklerin, yapilmayanlara gore performanslarinin daha iyi oldugu bulunmus.
- Zihinsel problemi olan bebeklerde genelde vestibuler sistemde problem var.
- Motor gelisim calismalara hala ihtiyac var.

Bebekler Icin Gelisimi Destekleyici Aktiviteler

- Aktivite seciminde bebeklerin yasi degil, gelisim duzeyleri dikkate alinir.
- Aktivitelerden zevk almaları önemlidir.
- Aktiviteler, oyun alanı belli yerde, önceden planlanmış ve basit olmalıdır.

Bebekler Icin Gelisimi Destekleyici Aktiviteler

ILK 3 AYDA ONERILEN AKTIVITELER

- Dizlerinden tutularak sirasiyla bukulur. Ileriye itecektir.
- Kol ve bacaklarina hafifce vurarak hareket etmesi saglanir.
- Tutmasi icin oyuncaklar gormealani icinde hareket ettirilir.
- El ve ayaklari ile dokunabilecegi yukseklige oyuncaklar asilir.
- El ve ayaklarina dokunulur, vurulur, ve ovalanir.
- Yavasca sallanir.
- Yuzustu durumda yatarken onune sevdigi bir oyuncak konulur. Uzanip tutmasi saglanir.
- Sirtustundayken, avuc iclerinden tutularak yavasca oturma pozisyonuna getirme.

Bebekler Icin Gelisimi Destekleyici Aktiviteler

6 AYLIK BEBEKLER ICIN

- Oyun parki ya da karyolaya zararli olmayan oyuncaklar asilir.
- Kaucuk oyuncaklar, sesli oyuncaklar, manipulatif becerilerin gelismesini saglar.
- Evde kullanilmayan ve zararli olmayan araclar ilgi cekeer.
- Banyo sirasinda farkli oyuncaklar kullanilmali
- Muzik kutulari isitsel girdi saglar, bebegin muzige tepki vermesini destekler.
- Yurutec kullanilmamali

Bebekler Icin Gelisimi Destekleyici Aktiviteler

- Shapiro (1987) 9 aylık bebegin aşağıdaki becerilere ulaşmadığı durumlarda, doktora gidilmesini tavsiye eder;
 - ✓ Zil ya da tikirti sesine döner
 - ✓ Oyuncagini bir elinden digesine gecirir.
 - ✓ Küçük nesnelere bakar.
 - ✓ Kağıtla oynar.

12 aylık bir bebek “hayır”ın ne demek olduğunu bilir.

Bebekler Icin Gelisimi Destekleyici Aktiviteler

BU DONEMIN EN ONEMLI OZELLIKLERI

- Yasamin ilk 2 yili, gelecekteki hareketlerin onemli bir belirleyicisi, temel olustururlar.
- Hareketlerin gelismesi, olgunlasma+cevresel faktorler.
- Olgunlasma, hareketlerin bir sira izlemesini; Cevresel Faktorler, hareketlerin ortaya cikis hizini duzenler.
- Dengeleme, lokomotor, manupilatif
- Locomotor hareket yeteneklerinin gelisimi, cevreyi tanima ve arastirma olanagi tanir.
- Manipulatif yeteneklerin gelisimi, cevredeki nesnelere ilk anlamlı baginin kurulmasini saglar.
- Bu donemdeki hareketler cok fazla “kontrol” gerektirir. O yuzden yururken baska yone bakamaz ya da konusamaz.

Bebekler Icin Gelisimi Destekleyici Aktiviteler

BU DONEMIN EN ONEMLI OZELLIKLERI

Cocuklar dokunarak bilgi edinmekten, gorerek bilgi edinmeye dogru ilerler.

Duyularin gelsimesi ile duyular arasindaki etkilesim artar.

Bu sayede cocuk, dogru uyariya dogru tepki vermeye baslar. Duyulari araciligi ile bilgi edinir.